

א. שאלות מבנה וסגנון:

1. לפי דעת קאסוטו (בפרושו לס' שמות) מתחלקת שירת הים לשלושה חלקים עקריים:

א'-ר'; ז'-י"א; י"ב-ט"ז;
ולדברי סיוס י"ז-י"ח.

הבא נמוקים מבחינה פנימית ומבחינה חיצונית לחלוקה זו.

2. לדעת קאסוטו יש בבית שלישי בטוים מקבילים לבטויים בבית ראשון ויש בסוף בית שלישי הקבלה לתחילתו.

מה הן ההקבלות?

ב. ט"ז עד יעבר עמך ה' עד יעבר עם זו קבית.

תרגום אונקלוס: עד דיעבר עמך ה' ית' ארנונא
עד דיעבר עמא דבן די פרקתא ית ירדנא.

רש"י ד"ה עד יעבר עד יעבר: כתרגומו.

ראב"ע: ואמר "עד יעבר" פעמים, כי סבבו את הר שעיר ימים רבים.

רשב"ם: שניהם עד יעבר את הירדן אל ארץ ישראל. כפל אחר של עברת הירדן (כך!)
כעין (ט"ו ו') "ימינך ה'" לפי הפשט.

1. מה ההבדל העקרוני בין גישותיהם?

2. הסבר, למה לא פרשו רש"י כאן כפי שפרש לעיל פ' ו' ד"ה ימינך
ימינך:

"ופשוטו של מקרא - ימינך הנאדרת בכח מה מלאכתה? ימינך
היא תרעץ אויב. וכמה מקראות דוגמתו: (תהלים צ"ב) "כי
הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו"; (תהלים צ"ד) "עד
מתי רשעים ה' עד מתי רשעים יעלוזו".

האין פטוקנו דומה לפטוקים ההם?

ג, י"ח ה' ימלוך לעולם ועד

תרגום אונקלוס: ה' מלכותיה קאים לעולם ולעלמי עלמא.

רמב"ן ד"ה ה' מלך...: יאמר כי הראה עתה כי הוא מלך ושלטון על הכל שהושיע את
עבדיו ואבד את מורדיו, כן יהי רצון מלפניו לעשות בכל הדורות לעולם
לא יגרע מצדיק עיניו (המליצה מאיוב ל"ו ז'), ולא יעלימהו מן הרשעים
המרעים.

ובאו בזה פטוקים רבים, כגון: (תהלים קמ"ו י') "ימלוך ה' לעולם אלוקיך
ציון לדור ודור הללויה; (תהל' קי"ג ב') "יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם";
(זכריה י"ד ט') "והיה ה' למלך על כל הארץ".

ואונקלוס נתיירא ממנו בעבור שהמלכות לאלוקים היא לעולמי עד, ולפיכך
עשאו לשון הוה: ה' מלכותיה קאים לעלם ולעלמי עלמא, כדרך (תהלים קמ"ה
י"ג) "מלכותך מלכות כל העולמים". ולא הבינותי דעתו בזה, שהרי כתוב
(תהלים ק"ד) "יהי כבוד ה' לעולם", (תהלים ע"ב י"ט) "וימלא כבודו את
כל הארץ" ובקדיש: "יתגדל ויתקדש"; (דברי הימים א' י"ז) "יאסן ויגדל
שם".

1. מה הקשי בפטוקנו לשניהם?

2. מאיזו סנה הרבה הרמב"ן בהבאת פטוקים כהוכחה?

3. מפרשי תרגום אונקלוס מגינים עליו נגד בקורת הרמב"ן וטוענים
XX שאין מכל הפטוקים שהביא הרמב"ן ראייה. הסבר למה אין ללמוד מהם?

ד. י"ס כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב ה' עליהם את מי הים
ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים.

רש"י ד"ה כי בא סוס פרעה: כאשר בא.

ראב"ע (בפירוש הקצר) ד"ה כי בא: גם זה הפ' להשירה, וחטעם שזה ה' תארת לו מלוכה, שעשה פלא בתוך פלא, והשיב מי היס על מצרים, גם ישראל היו אז הולכים בתוך היס ביבשה.

רשב"ן: אמר ר' אברהם שגם זה מן השירה, כי היו משוררים ואומרים "כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב ה' עליהם את מי היס" בעוד בני ישראל הולכים ביבשה בתוך היס, והוא נס בתוך נס.

ואיננו בלשון השירה והנביאות. אבל פירש: אז ישיר משה, כי בא סוס פרעה, ביום ההוא מיד, לא מיום המחרת או אחרי כן.

או טעמו: אז ישיר משה כאשר בא סוס פרעה בים והשיב ה' עליהם את מי היס בעוד בני ישראל הולכים ביבשה בתוכו, להגיד כי בלכתם בתוכו ביבשה אמרו השירה...

רשב"ם ד"ה כי בא סוס פרעה וגו' ונערו בים וישראל כבר הלכו ביבשה בתוך היס אז "ותקח מרים הנביאה". וכמוה (שמות ט"ז ל"ד) "כאשר צוה ה' את משה ויניחהו אחרון לפני העדות למשמרת". וכן בירמיהו (ט"ז ט"ז-י"ז) "כי בא ירמיהו אל בית הבור ואל החנויות וישב שם ירמיהו ימים רבים וישלח המלך צדקיהו ויקחהו".

1. כיצד מפרשים ארבעת הפרשנים הנ"ל את ה"כי" של פסוקנו?

2. במה שונה ראב"ע בפירוש הפסוק כולו משלשת האחרים?

אא 3. מהי הוכחתו העיקרית של הרמב"ן נגד הראב"ע וכיצד אפשר להסיר את טענת הרמב"ן מעל הראב"ע?

אא 4. במה דומים הפסוקים המובאים ברשב"ם (שמות, ירמ'י) לפסוקנו?

העורך: מ. פרלמן

שאלות בטעמי המקרא

שמות י"ז ב' וירב העם עם-משה ויאמרו תנו-לנו מים ונשתה ויאמר להם משה מה-תריבון עמדי מה-תנסו את-ה'

משה שואל את הרבים עמו שתי שאלות:

- 1) "מה-תריבון עמדי"?
- 2) "מה-תנסון את-ה"?"

דרך פיסוק הטעמים, בבואן של שתי שאלות, שהשאלה הראשונה "סוגרת" על פתיחת השאלה. לדוגמה:

א. בראשית ט"ג כ"ז ... ויאמר השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי יוסף שואל כאן א. השלום אביכם הזקן ב. העודנו חי

השאלה הראשונה "סוגרת" בטעמיה על פתיחת השאלה "ויאמר" ואילו השאלה השניה באה מופסקת.

ב. יהושע ט' ה' ... ויאמר אליהם יהושע מי אתם ומאין תבואו יהושע שואל א. מי אתם? ב. ומאין תבואו?

השאלה הראשונה "סוגרת" אף כאן בטעמיה על גמר פתיחת השאלה ("ויאמר אליהם יהושע") ואילו השאלה השנייה באה מופסקת.

ג. שופטים י"ט י"ז ... ויאמר האיש הזקן אנא תלך ומאין תבוא "אנא תלך" סוגר על פתיחת השאלה.

- 1) במה פסוקנו שונה משלוש הדוגמאות?
- 2) מה יכולה להיות הסיבה לשינוי זה שהביעה את בעלי הטעמים להטעים כאן בדרך אחרת?
- 3) במה אפשר להסתייע בלשון הכתוב ובטעמיו של פסוק ז'?

"ויקרא שם המקום מטה ומריבה"

על-ריב בני ישראל ועל נסותם את-ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם-אין"

4) אילו טעמים היו דרושים בפסוק ב' בהתאם לדרך הפיסוק של פסוקי מקץ ויהושע ושופטים?